

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING.

N°. 56.

DEEL III.

1 November 1910.

INHOUD: Mevr. E. UYTENBOOGAART-ELIASSEN, Bijdrage tot de kennis der levenswijze van *Cicindela silvatica* L., hybrida L. en campestris L. — Mr. D. L. UYTENBOOGAART, Ongewone vindplaats eener oever-fauna. — Dr. A. C. OUDEMANS, Acarologische Aanteekeningen XXXIV. — Dr. J. TH. OUDEMANS, 1910: een jaar zonder wespen. — C. A. L. SMITS VAN BURGST, *Anilastus Henscheli* nov. spec. (Ichn.). — Jhr. Dr. Ed. EVERTS, Excursie te Winterswijk en Terborg, Juni 1910. — Dr. C. L. REUVENS, Bibliotheek.

Bijdrage tot de kennis der levenswijze van *Cicindela silvatica* L., hybrida L. en campestris L.

Omtrent de levenswijze der soorten van het geslacht *Cicindela* vindt men bij de schrijvers o. a. vermeld, dat zij 's nachts en bij ongunstig weder beschutting zoeken onder graspollen, heidestruiken en ook in de verlaten gangen der larven. De volgende waarneming bewijst, dat althans *Cicindela silvatica* in staat is zelf gangen te graven als schuilplaats.

Op een ochtend in het begin van September zat ik te Putten op Schovenhorst aan den rand der heide. Het weer was afwisselend: N.W. wind met wolken, zoodat er een voortdurend spel van felle zon en koele schaduw was. Vlak aan mijn voeten streken op eens bijna gelijktijdig twee exemplaren van *C. silvatica* op het zand neer. In de hoop, ze beide te vangen, liet ik

mijn zakdoek op de dieren vallen. Misschien heb ik een minuut gewacht, eer ik trachtte mijn buit te bemachtigen, omdat ik overlegde, waar ik de dieren in bewaren zou, daar ik geen fleschje bij mij had. Toen ik den zakdoek onderzocht, waren beide dieren spoorloos verdwenen en toch was ik er zeker van, dat ze er niet onderuit geloopen of gevlogen waren. Teleurgesteld ging ik weer zitten. Na enkele oogenblikken, toen juist de zon felscheen, begon opeens het zand bij mijn voeten te bewegen en tot mijn verbazing kwamen de beide zandveldkevers uit het zand te voorschijn kruipen; één kon ik er nog bijtijds grijpen, doch de ander vloog weg. Ik lette nu nog nauwkeuriger op mijn omgeving en zag kort daarna een *C. silvatica* in het wagenspoor neerstrijken. Toen de zon even verdween begon het dier onmiddellijk met zijn voorpooten in den loodrechten wand van het diepe spoor te graven. In een ommezien waren kop en halsschild verdwenen. De voorpooten groeven verder en de middel- en achterpooten transporteerden door bliksem-snelle bewegingen het uitgegraven zand, zoodat dit in een fijn straaltje achter het dier wegschoot. In niet veel langer dan een minuut was de kever verdwenen. Het gaatje was zoo dicht bij de oppervlakte van het zand, dat het plafond van zijn huisje tot tweemaal toe inzakte, den derden keer verliet hij haastig zijn woning en vloog weg. Kort daarop vloog weer een *C. silvatica* in het wagenspoor, die, toen de zon weer eens schuilging, hetzelfde gaatje van zijn voorganger ging bewerken en zich daarin blijvend scheen te willen installeeren. Na wat wachten heb ik de schuilplaats voorzichtig opengemaakt; toen de kever bloot kwam, hield hij zich eerst rustig, doch toen ik hem aanraakte, wilde hij onmiddellijk wegvliegen, maar als ik weer wat zand op hem gooide, bleef hij rustig zitten; blijkbaar was het hem slechts om bedekking te doen.

C. silvatica zoekt dus bij betrokken lucht een schuilplaats in zelf gegraven gaten. Mijn zakdoek is blijkbaar

door de kevers ook voor de schaduw van een wolk aangezien.

C. campestris en *hybrida* heb ik bij dezelfde weersgesteldheid waargenomen, doch nimmer zien graven. Verdwijnt de zon even en is de lucht koel, dan schijnt het vliegapparaat als het ware verlamd te zijn, want grijpt men naar de dieren dan loopden ze snel weg doch vliegen niet op. Zoodra schijnt echter niet de zon of de vleugels komen weer in functie.

Naarmate de zomer ten einde loopt valt op te merken, dat meer en meer zandveldkevers verminkingen vertoonen. Ik zag exemplaren, die hetzij een of meer tarsen, hetzij een of beide sprieten misten en zelfs een exemplaar, dat één der voorkaken verloren had. Op ééne uitzondering na, vlogen al deze invaliden in den zonneschijn nog op, slechts het exemplaar, dat beide sprieten miste, was, hoewel overigens onbeschadigd, op geene wijze tot opvliegen te bewegen. Op 1 October zag ik nog zwermen van *hybrida* en enkele exemplaren van *campestris* vliegen.

Vermeldenswaard is nog, dat de verschillende soorten van zandveldkevers elk hun eigen gebied schijnen te hebben. Deze localisatie hangt niet samen met de bodemgesteldheid. Op de eene plaats vindt men uitsluitend *hybrida*, op de andere uitsluitend *campestris*, ginds weer niets dan *silvatica*. Slechts op één plaats vond ik *hybrida* en *silvatica* te zamen en dit was juist een plaats waar de bodemgesteldheid verschilde van de andere plaatsen waar zandveldkevers zich gaarne ophouden. Het was n.l. een tamelijk harde weg, die blijkbaar vroeger eens begrint was.

E. UYTENBOOGAART—ELIASSEN.

Ongewone vindplaats eener Oeverfauna.

Op het landgoed Schovenhorst te Putten (Veluwe) vond ik in Augustus/September van dit jaar langs den rand van grasvelden (d.w.z. daar, waar deze grenzen aan voetpaden, die er